

Nr 2.

Av herr **Hansson** i Rubbestad m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 10, med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning enligt fartygsuttagningslagen m. fl. lagar.*

I proposition nr 10 till årets urtima riksdag föreslås särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning för egendom, som av staten tages i anspråk, enligt vissa angivna lagar.

Enligt förslaget skulle i den mån så finnes erforderligt kunna förordnas, att där med åberopande av ifrågavarande lagar viss enskild egendom tages i anspråk, den ersättning, som utgives därför då beloppet överstiger 1,000 kronor, utan hinder av vad eljest finnes stadgat skall kunna insättas å kapitalräkning i riksbanken eller å särskilt konto i postgiroverörden för den ersättningsberättigades räkning och mot ränta innestå intill dess viss i förordnandet bestämd tid, högst sex månader, förflutit efter insättningen.

Avsikten med propositionen är att bereda möjlighet till uppskov med betalningen av den i anspråk tagna egendomen för att därigenom motverka att vår valutas värde genom tillförande av ett plötsligt överskott av kontanta betalningsmedel kraftigt försämras.

Som grund för propositionen föreligger en framställning från riksbanksfullmäktige. Däri framhållas de valutapolitiska synpunkterna, men medges även, att dessa icke kunna vara helt utslagsgivande. Uppskovsbetalning må, heter det, endast äga rum där den icke medför skadeverkningar för andra väsentliga intressen.

Det betonas, att i ett krigsläge, i vilket maximalproduktion inom vissa näringsgrenar är av vital betydelse, bör kontant betalning i regel utgå då annan betalning skulle bereda svårigheter eller skada produktionen. Av praktiska skäl anse riksbanksfullmäktige även, att uppskovsbestämmelser böra tillämpas så vitt möjligt endast beträffande några viktigare grupper av nyttigheter, som *utan större olägenheter* kunna likvideras på sådant sätt.

En sådan grupp anger man sig ha funnit bestående av hästar, hästfordon, motorfordon och motorredskap. Det är sålunda fråga om »nyttigheter» hämtade icke minst från jordbruksnäringen och utgörande väsentliga faktorer för upprätthållande av produktionen på detta under krigstider verkligt betydelsefulla område. Den omständigheten att man beräknar värdet av vad som här kan komma att upptagas i anspråk för arméns vidkommande till omkring 250 miljoner kronor, varav mer än hälften belöper sig på hästar och

hästfordon, säger att det här är fråga om för jordbruksnäringen synnerligen betydelsefulla ingrepp. En reservant inom riksbanksfullmäktige har även med allt fog anfört, att förslaget just i detta hänseende kunde åstadkomma stora svårigheter, särskilt för det mindre jordbruket, samt att hästar och hästfordon hörde till det, som borde i sin helhet omedelbart likvideras kontant.

Man har gjort gällande, att de svårigheter, som genom förslaget skapades för den enskilde, icke skulle vara så stora därför att möjlighet förefinnes att hos bankerna belåna åtkomsträtten till de innestående medlen. I detta sammanhang skall icke mycken uppmärksamhet ägnas åt det föga motiverade tillfälle till profit, som därigenom skulle beredas bankerna icke minst på jordbrukarnas bekostnad, då den ränta, som betalas å de innestående medlen, givetvis blir betydligt lägre än den, som måste betalas å lånen. Att bankerna genom propositionen skulle särskilt gynnas kunde förefalla anmärkningsvärt nog. Av större betydelse är att om det verkligen avsåges att bereda den enskilde möjlighet till obegränsad belåning av de innehållna tillgodohavandena, bleve effekten av att innehålla de ifrågakvarande medlen ur valutavårdande synpunkt så gott som ingen. En annan sak är, att det verkliga sammanhanget synes skymta i ett yttrande av länsstyrelsen i Malmö, där det heter, att i sådant fall »ligger det ju alltid i riksbankens skön att reglera en sådan låneverksamhet». Detta betyder att belåningsmöjligheten, i den mån som riksbanken kan finna för gott, kan komma att bli tämligen reducerad. Att så avses är ju även ganska naturligt, eftersom den restriktiva lagstiftningen i annat fall bleve meningslös i samma mån, som dess verkningar upphävdes genom att marknaden lånevågen tillfördes betalningsmedlen.

Över huvud taget synes det innebära en påtaglig felbedömning av mentaliteten hos våra jordbrukare, om man såsom i propositionen föreställer sig, att dessa skulle använda den ersättning för borttagna hästar, fordon o. s. v., vartill de skulle vara berättigade, till att belasta marknaden med onödiga inköp. Den som berövas exempelvis en häst, skulle säkerligen låta sig angeläget vara att i möjlig mån använda därför erhållna medel till att köpa en ny. Kan han icke omedelbart erhålla vad han behöver, är han säkerligen i de flesta fall tvungen att tänka på att icke ställa sig utan medel, när möjlighet uppstår att genom kompletteringsköp skaffa ersättning för vad som berövats hans jordbruk. Redan ur denna synpunkt synas de valutapolitiska betänkligheterna överdrivna. Såsom även säges i ett remissuttalande, som anföres i propositionen, synes det till och med möjligt, att anvisningarna å de innestående medlen skola komma att användas som betalningsmedel och den avsedda valutarestriktionen därav väsentligen upphävas. Därtill kommer att, som förut berörts, under rådande krigsläge intresset av att uppehålla produktionen inom betydelsefulla näringsgrenar och således även inom jordbruket måste anses vara av större betydelse än de eventuella verkningarna av här ifrågasatta penningrestriktioner.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställas

om sådan ändring i propositionen nr 10, att de däri föreslagna särskilda bestämmelserna icke måtte hava avseende på ersättningar utgående enligt häst- och fordonslagen av den 27 april 1934.

Stockholm den 21 september 1939.

Axel Hansson
i Rubbestad.

C. G. Närlinge.

Ivar Pettersson
i Rosta.

J. H. Johansson
i Norrfors.

Per Persson,
Norrby.

Sven Andersson.

Ivar Johansson,
Mysinge.

Gustav Hallagård.

Osc. Werner.
